

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının 2011-ci il üçün pul və maliyyə sabitliyi siyasətinin əsas istiqamətləri barədə

B Ə Y A N A T I

2010-cu ildə global iqtisadiyyat resessiyadan tədricən çıxmağa başlamış, iqtisadi canlanma meylləri yaranmışdır. Lakin, böhrandan sonra dünya iqtisadiyyatında yenidən başlamış “tarazlaşma”, aparıcı iqtisadi mərkəzlərdə struktur və makroiqtisadi problemlər, o cümlədən büdcə dayanıqsızlığı global artımın qeyri-bərabər getməsinə və sabit olmamasına gətirib çıxarmışdır. Eyni zamanda dünya maliyyə sistemində əhəmiyyətli risklərin hələ də qalması maliyyə bazarlarında yüksək volatilliyin yaranmasına səbəb olmuşdur.

Bu mürəkkəb global fonda Azərbaycan iqtisadiyyatında cari ildə də artım və inkişaf prosesləri davam etmiş, dayanıqlı makroiqtisadi sabitlik hökm sürmüşdür. Bütövlükdə, global böhranın təsirləri aradan qaldırılmışdır. Ölkə iqtisadiyyatının maliyyə dayanıqlığı daha da güclənmiş, valyuta ehtiyatlarının əhəmiyyətli artımı baş vermişdir.

2010-cu ildə Mərkəzi Bank pul siyasətinin bəyan olunmuş başlıca istiqamətlərinə uyğun olaraq öz fəaliyyətini inflyasiyanın məqbul səviyyədə saxlanmasına, manatın məzənnəsinin sabitliyinin qorunmasına, bank-maliyyə sektorunda sabit inkişafın və dayanıqlığın təmin olunmasına yönəltmişdir. Bu hədəflərin realizasiyası çərçivəsində Mərkəzi Bank il ərzində öz siyasətinə çevik korreksiyalar etməklə makroiqtisadi və maliyyə sabitliyini qorumuş, habelə iqtisadi artıma zəruri dəstək vermişdir.

Mərkəzi Bankın 2011-cu il və strateji dövr üçün fəaliyyətinin əsas istiqamətləri son global meyllərə və milli iqtisadiyyatın yeni inkişaf çağırışlarına əsaslanır. Pul siyasətinin başlıca hədəfini makroiqtisadi sabitliyin təmin olunması təşkil edəcəkdir. Bank sektorunda maliyyə sabitliyinin təmin olunması Mərkəzi Bankın digər hədəfi olacaqdır. Bu hədəflərə nail olmaq üçün Mərkəzi Bank pul siyasətinin və bank nəzarətinin strateji çərçivəsinin davamlı təkmilləşməsinə həyata keçirəcəkdir. Eyni zamanda makroiqtisadi koordinasiyanın daha da güclənməsinə və bank sektorunun maliyyə dərinliyinin artırılmasına zəruri dəstək veriləcəkdir.

1. 2010-cu ildə iqtisadi vəziyyət və Mərkəzi Bankın siyasəti

1.1. Qlobal iqtisadiyyatda vəziyyət

2010-cu ildə dünya iqtisadiyyatında artım meyli yaranmış, lakin, bununla belə, global bazarlarda yüksək volatillik müşahidə edilmişdir. Beynəlxalq Valyuta Fondunun son proqnozuna görə, 2010-cu ildə global iqtisadi artımın 4.8% olacağı gözlənilir. Dünya iqtisadiyyatında artım başlasa da, bu, özünün sektorial assimetrikliyi və regional qeyri-

bərabərliyi ilə səciyyələnir. Əsasən inkişaf etməkdə olan ölkələr hesabına baş verən canlanma maliyyə sektoru ilə müqayisədə korporativ sektorda daha qabarıq olmuşdur. Makroiqtisadi tarazsızlığın və struktur problemlərin kəskinləşməsi fonunda yaranmış qeyri-müəyyənliklər bazarlarda volatilliyi artırmışdır. Belə ki, əmtəə qiymətlərinin əhəmiyyətli artması, maliyyə bazarlarında isə aparıcı valyutların məzənnələrində və fond indekslərində yüksək dəyişkənlik müşahidə edilmişdir. Xüsusilə neftin qiymətində əhəmiyyətli artım baş vermiş, ərzağın bahalaşması isə əsasən buğda ixrac edən ölkələrdə məhsuldarlığın azalması ilə əlaqədar olmuşdur.

Qlobal böhran dövründə ABŞ və Avrozonada dövlət borcu əhəmiyyətli artaraq iqtisadiyyata fiskal dəstək imkanlarını məhdudlaşdırmışdır. İnkişaf etmiş ölkələrdə büdcə kəsirləri orta hesabla Ümumi Daxili Məhsulun 9%-nə çatmış, dövlət borcu isə Ümumi Daxili Məhsulun həcminə yaxınlaşmışdır. Bu şəraitdə bir sıra ölkələr fiskal konsolidasiya, o cümlədən sosial xərclərin dondurulması planlarını elan etmişlər. Pensiya islahatlarının da mühüm yer tutduğu bu planların əsasən xərclərin azaldılması yolu ilə aparılacağı gözlənilir. Konsolidasiya tədbirləri qısamüddətli dövrdə aktivliyə neqativ təsir etsə də, uzunmüddətli dövrdə onun iqtisadi artımı yüksəldəcəyi gözlənilir.

Resessiya başa çatdıqca, mərkəzi banklar tədricən öz başlıca mandatına - inflyasiya hədəfinə prioritet verməyə başlamışlar. İl ərzində ABŞ-da monetar siyasət yumşaldıldığı halda, Çində sərtləşmə, Avropada isə neytral siyasətə üstünlük verilmişdir. Eyni zamanda iqtisadi artımı dəstəkləmək məqsədilə milli valyutaların qarşılıqlı dəyərsizləşməsinə qarşı qlobal koordinasiya səyləri gücləndirilmişdir. İqtisadi artımın stimullaşdırılması vəzifəsinin başqa vasitələrlə, əsasən struktur islahatlarla həyata keçirilməsi məqsəduyğun sayılmışdır.

1.2. Azərbaycan iqtisadiyyatında proseslər

Qlobal böhranın neqativ təsirlərinin neytrallaşdırılması şəraitində iqtisadi artımın mənbələri daha da canlanmağa başlamışdır. Ötən 11 ayda iqtisadi artım 4.5% olmuş, o cümlədən qeyri-neft sektoru 5.9% artmışdır. Sənayedə faktiki istehsal indeksinin və istehsal güclərindən istifadə səviyyəsinin yüksəlməsi müşahidə olunmuşdur. Mikroiqtisadi monitorinqlərə görə istehsalı və dövriyyəsi çoxalan müəssisələrin sayı ötən illə müqayisədə artmışdır. Qeyri-neft sənayesində artım 5.9% olmuş, sənaye, xidmət və ticarət üzrə Biznes İnam İndeksi ötən ilə nəzərən yaxşılaşmışdır. Bu şəraitdə iqtisadiyyatda məşğul olanların sayı artmış, sənaye, xidmət, ticarətdə məşğulluq gözləntiləri ötən illə müqayisədə yaxşılaşmışdır.

Cari ilin ötən 11 ayında əhalinin nominal pul gəlirlərinin 12%, ev təsərrüfatlarına bank kreditlərinin isə 14.7% artımı daxili tələbin artmasına müsbət təsir etmişdir. Son aylar ticarət şəbəkəsində uzunmüddətli istifadə əşyaları üzrə yığılmış ehtiyatların azalması müşahidə

olunmuşdur. Ticarətdə faktiki satış, xidmətdə isə tələb indeksinin yüksəlməsi baş vermişdir. Ötən 11 ayda investisiya qoyuluşları 15.2%, o cümlədən qeyri-neft sektorunda 7.7% artmışdır.

Qlobal böhranın təsirlərinin sovuşması fonunda ölkənin xarici mövqeyində yaxşılaşma davam etmişdir. Cari ildə tədiyə balansına ixrac qiymətlərinin yüksəlməsi, bankların xaricdən kredit cəlb etmək imkanlarının tədricən bərpası, xarici maliyyə axınlarının artması pozitiv təsir etmişdir. 2010-cu ilin 9 ayında cari əməliyyatlar hesabının profisiti ötən ilin eyni dövrünə nəzərən 69% yüksələrək 12 mlrd. \$-a yaxınlaşmışdır ki, bu da kapital hesabının kəsirini örtərək valyuta ehtiyatlarını 9.7 mlrd. \$-dan çox artırmışdır. Strateji valyuta ehtiyatları 1 dekabr 2010-ci il tarixinə 30 mlrd. \$-a çatmış və 3 illik mal və xidmət idxalına kifayət etmişdir.

1.3. Pul siyasəti və makroiqtisadi sabitlik

2010-cu ildə Mərkəzi Bank makroiqtisadi sabitliyə təsir edən amilləri nəzarətdə saxlayaraq adekvat siyasət həyata keçirmişdir. Pul siyasəti qarşısında qoyulmuş son və aralıq hədəflərə nail olunmuş, pul kütləsi optimal səviyyədə tənzimlənmiş, manatın məzənnəsinin sabitliyi qorunmuşdur. Nəticədə əsas hədəf olan inflyasiya təkrəqəmli səviyyədə qalmışdır.

Mərkəzi Bank məzənnə siyasətini valyuta bazarında təklif kanallarının genişlənməsi şəraitində həyata keçirmişdir. Ötən 11 ayda Mərkəzi Bank valyuta bazarında 1 mlrd. \$-dan çox həcmdə xarici valyuta alışını həyata keçirmişdir. Manatın ABŞ dollarına qarşı nominal məzənnəsi sabit qalaraq 0.4% möhkəmlənmişdir. Qeyri-neft sektoru üzrə real effektiv məzənnə demək olar ki, neytral qalmış, Azərbaycanın qeyri-neft ixracının çox hissəsinin getdiyi yaxın xarici ölkələr üzrə isə ucuzlaşmışdır ki, bu da rəqabət qabiliyyətinə müsbət təsir etmişdir.

İqtisadi tsikldəki meylləri nəzərə alaraq 2010-cu ildə Mərkəzi Bank yumşaq pul siyasətini davam etdirmiş, lakin, dəqiqləşmiş proqnozları nəzərə alaraq noyabr ayında pul siyasətinin “neytrallığı” istiqamətində qərarlar qəbul etmişdir. İşgüzar aktivliyi dəstəkləmək üçün cari ilin oktyabr ayının sonunadək Mərkəzi Bank pul siyasətini dəyişməmiş, uçot dərəcəsi 2%, məcburi ehtiyat norması 0.5% səviyyəsində qalmış, likvidlik pəncərəsi isə açıq saxlanmışdır. Mərkəzi Bankın əməliyyatları hesabına cari ilin 11 ayında manatla geniş pul kütləsi 20.2% artmışdır. Bu, faiz dərəcələrinə azaldıcı təsir etmişdir. Lakin, ilin II yarısının sonlarında Mərkəzi Bank tərəfindən daim təhlil olunan tsikl göstəriciləri arasında pul siyasətinin korreksiyası lehinə olan göstəricilərin sayı artmağa başlamışdır. Məcmu tələbin canlanması, inflyasiya amillərini və tədiyə balansının proqnozlarını nəzərə alaraq Mərkəzi Bank noyabr ayının 1-dən uçot dərəcəsinin 3%-ə qaldırılmasına dair qərar qəbul etmişdir. Eyni

zamanda pul kütləsinin xarici amillərini tənzimləmək məqsədilə bankların xarici öhdəliklərinə 0.5% məcburi ehtiyat norması tətbiq edilmişdir.

Dövr ərzində inflyasiya təkrəqəmli səviyyədə qalmış, cari ilin 11 ayının yekunu üzrə orta illik inflyasiya 5.5%, son bir ildə isə 7.4% təşkil etmişdir. Partnyor ölkələrdə inflyasiyanın sürətlənməsi, xüsusən də ərzaq istehsalının azalması inflyasiyaya artırıcı təsir göstərən önəmli faktor olmuşdur. Əlverişsiz təbii mühit kənd təsərrüfatı istehsalının azalmasına səbəb olmuş, nəticədə kənd təsərrüfatında istehsalçı qiyməti indeksi 11 ayda 3.7% yüksəlmişdir. Bütün bunlara baxmayaraq, cari ilin sonuna inflyasiyanın təkrəqəmli səviyyədə qalacağı gözlənilir. Daşınmaz əmlak bazarında isə qiymətlərin azalması prosesi davam etmişdir.

1.4. Bank sektorunda inkişaf və maliyyə sabitliyi siyasəti

2010-cu ildə Azərbaycan bank sisteminin göstəriciləri artmaqda davam etmişdir. İlin əvvəlindən bankların məcmu kapitalının artımı 7.9% təşkil etmişdir. Ötən 11 ayda əhalinin əmanətləri 22.8%, kredit qoyuluşları 8.1%, bank aktivləri isə 8,8% artmışdır. Dövr ərzində müddətli depozitlərin 30.2% artması bank sisteminə inamın yüksəlməsini xarakterizə edir. Qlobal maliyyə bazarlarında canlanma bank sektorunun daxili mənbələrlə yanaşı xarici maliyyələşmə mənbələrinə çıxışını bərpa etmişdir.

Bank nəzarəti üzrə formalaşan Bazel-III standartlarını nəzərə alaraq Mərkəzi Bank özünün makroprudensial çərçivəsini təkmilləşdirmişdir. Prudensial tədbirlər sistem risklərinin minimallaşdırılması, bankların sabit fəaliyyətinin təmin edilməsi və etimadın saxlanılmasına yönəldilmişdir. Kapital, likvidlik və makroprudensial nəzarət alətləri üzrə yeni Bazel-III konsepsiyasına əsasən maliyyə sektoruna yeni dayanıqlıq normativlərinin tətbiqi tövsiyə olunmuşdur. Bu normativlər bütövlükdə, bank sektorunun protsiklik davranışlarını məhdudlaşdıraraq onları iqtisadi şokların mənfə təsirlərindən daha etibarlı şəkildə qoruyur. Bunları nəzərə alaraq, Azərbaycan Mərkəzi Bankı aşağıdakı tədbirləri həyata keçirmişdir:

- Bankların idarəetmə potensialı və risk menecment sistemləri gücləndirilmişdir;
- Maliyyə ehtiyatlanması səviyyəsi daha da artırılmışdır;
- Aktivlərin sağlamlaşdırılması tədbirləri davam etdirilmişdir;
- Kapitalizasiya proqramları qəbul edilmiş və həyata keçirilməyə başlanmışdır;
- Likvidliyin idarə edilməsinin yeni çərçivəsi qəbul edilmiş, yeni normativlərin tətbiqi üçün hazırlıq işlərinə başlanılmışdır.

Mərkəzi Bank tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində Azərbaycan bank sistemi maliyyə dayanıqlığını qorumuşdur. Bank aktivlərinin keyfiyyət göstəriciləri dayanıqlı həddlərdə qorunaraq stabilləşmiş, real sektorun və əhalinin bank sisteminə vaxtı keçmiş borclarının xüsusi çəkisi 5%-i keçməmişdir. Potensial risklərin çox hissəsi özəl banklar

tərəfindən tanınmış və onlar üzrə zəruri ehtiyatlar yaradılmışdır. Bank sistemi optimal gəlirliyini qorumuş və investisiya cəlbediciliyini saxlamışdır. Hazırda ümumi likvidlik səviyyəsi yüksəkdir. Bank sektoru potensial risklərin örtülməsi və aktivliyin dəstəklənməsi üçün zəruri kapital səviyyəsinə malikdir. Kapitalın adekvatlıq göstəricisi 12%-lik normaya qarşı 16.8% təşkil edir. Stress-testlər göstərir ki, bank sistemi makroiqtisadi şoklara dözmək və itkiləri örtmək qabiliyyətinə malikdir.

Bank sektorunun regional şəbəkəsi və regionlarda iqtisadi subyektlərin bank xidmətlərinə çıxış imkanları genişlənməmişdir. Regionlara kredit qoyuluşları 12%-dən çox artmış, bank filiallarının sayı 316-ə çatmışdır. “Azərpoçt” layihəsi uğurla başa çatdırılmış, poçt şöbələri məhdud bank əməliyyatları aparmağa başlamışlar. Poçt-bank sisteminin fəaliyyətə başlaması regionlarda maliyyə xidmətləri şəbəkəsinin genişlənməsinə və rəqabət mühitinin yaxşılaşmasına imkan yaratmışdır.

İpoteka kreditləşməsi cari ildə də iqtisadi aktivliyin dəstəklənməsində mühüm rol oynamışdır. İpoteka kreditləşməsi üçün dövr ərzində bazar resurslarının cəlb olunması praktikası davam etdirilmişdir. Ötən 11 ayda İpoteka Fondu vasitəsilə müvəkkil kredit təşkilatları tərəfindən ümumilikdə 2213 nəfərə 87.3 mln. manat məbləğində ipoteka krediti, o cümlədən 453 nəfərə 15 mln.manat məbləğində sosial ipoteka verilmişdir. Eyni zamanda, son qlobal maliyyə böhranı nəzərə alınmaqla ipoteka mexanizmində adekvat təshihlər aparılmışdır. İpoteka kreditləri üzrə portfel yüksək dərəcədə sağlam olmuş və kreditlər üzrə ödənişlərdə gecikmələr müşahidə edilməmişdir.

2. 2011-cu il üçün pul və maliyyə sabitliyi siyasətinin əsas istiqamətləri

2.1. Qlobal iqtisadi proqnozlar və makroiqtisadi siyasət çağırışları

2011-ci ildə dünya iqtisadiyyatının artımı proqnozlaşdırılsa da, bu artımın qeyri-sabitliyin və əhəmiyyətli risklərin tam aradan qalxmaması fonunda baş verəcəyi gözlənilir. Belə ki, Beynəlxalq Valyuta Fondunun son proqnozlarına görə 2011-cu ildə qlobal artımın 2010-cu illə müqayisədə 0.8% bəndi az olacağı (4.2%) gözlənilir. Ərzaq istehsalının azalması ilə bağlı dünyada inflyasiyanın güclənməsi gözləntiləri yaranmışdır.

Dünya iqtisadiyyatının tarazsızlığı, bununla bağlı yaranmış qeyri-müəyyənliklər qlobal tələbin, əmtəə bazarlarının və maliyyə axınlarının qeyri-sabitliyini artırır. Fiskal konsolidasiya planlarının reallaşması və maliyyə sektorunda risklərin qalması şəraitində qısamüddətli dövrdə işsizlik probleminin hələ də qalacağı gözlənilir. Bu şəraitdə beynəlxalq institutlar xarici ticarətdə defisitli ölkələrlə profisitli ölkələr arasında tarazlaşmanın qlobal sabitlik üçün önəmli amil olacağı qənaətindədirlər. Birincilər, fiskal intizamı gücləndirmək və

yeni struktur islahatlarla xarici tələbin artmasına nail olmalı, ikincilər isə məzənnə rejimlərini sərbəstləşdirməklə daxili tələbi stimullaşdırmalı, habelə inflyasiyanın artması şəraitində pul siyasətinin sərtləşdirilməsi imkanlarını da diqqətdə saxlamalıdır. *Təbii resurs ixrac edən ölkələr* isə xammal ixracından topladıqları maliyyə aktivlərini daxili tələbin stimullaşdırılması məqsədlərinə istifadə edərkən fiskal dayanıqlıq meyarlarını gözləməlidirlər. Eyni zamanda milli iqtisadiyyatın tsiklik həssaslığını azaltmaq və iqtisadi artımın daha dayanıqlı, uzunmüddətli mənbələrini təmin etmək üçün diversifikasiya siyasətini həyata keçirməlidirlər.

Beynəlxalq maliyyə institutları inflyasiyaya, iqtisadi artıma və maliyyə köpüklərinə ayrı-ayrılıqda təsir edilməsində fərdi makroiqtisadi vasitələrin tətbiqini tövsiyə edirlər. Qiymətlərin sabitliyi pul siyasətinin başlıca hədəfi olaraq qalmalı, bununla belə “kontrtsiklik” makroprudensial siyasətlə tamamlanmalıdır. Prudensial alətlər “ünvanlı” olduğundan onlar iqtisadi volatilliyə səbəb olmadan köpükləri effektiv idarə etmək imkanlarını artırır. Qlobal iqtisadi tarazlaşmanın qısa zamanda baş verməsi üçün əsas vasitə isə struktur siyasətinin həyata keçirilməsidir. Xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələrdə bazar mexanizmlərində olan boşluqları aradan qaldırmaq üçün geniş derequlyasiya tədbirləri mühüm rol oynaya bilər.

2.2. Azərbaycan iqtisadiyyatının proqnozları və strateji çağırışlar

Makroiqtisadi proqnozlar 2011-ci ildə Azərbaycanın xarici iqtisadi mövqeyinin əhəmiyyətli güclənəcəyini göstərir. Qlobal iqtisadi artım şəraitində 2011-ci ildə əsas ixrac məhsulları qiymətlərinin əlverişli qalacağı və neft gəlirlərinin artacağı, xaricdən ölkəyə maliyyə-investisiya axınının güclənəcəyi gözlənilir. Tədiyə balansının cari hesabında əhəmiyyətli profisit qalacağı, strateji valyuta ehtiyatlarının isə daha da artacağı proqnozlaşdırılır. Ölkənin kredit reytinginin yüksəlməsi isə iqtisadiyyata xarici kapital axınlarının artması üçün əlverişli şərait yaradır. Bütün bunlar 2011-ci ildə manatın məzənnəsinə və pul kütləsinə təsir edəcək fundamental amillərdir.

2011-ci ildə daxili tələbin “təmkinli” artımı, xarici tələbin isə tədrici yüksəlməsi şəraitində iqtisadi artımın davam edəcəyi proqnozlaşdırılır. Ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf proqnozlarına uyğun olaraq neft sektorunun stabilləşməsi şəraitində iqtisadi artımın başlıca olaraq qeyri-neft sektoru hesabına olacağı gözlənilir. Bunun da əsasən daxili tələbdən qaynaqlanacağı ehtimal olunur. Dövlət xərclərinin və özəl tələbin təkrəqəmli tempə artması, qeyri-xammal ixracının tədrici genişlənməsi qeyri-neft sektorunda artım tempələrini formalaşdıran başlıca amillərdir. Bu şəraitdə 2011-ci ildə Ümumi Daxili Məhsulun potensial və faktiki səviyyəsi arasındakı fərqin azalacağı gözlənilir.

2011-ci ildə dövlət xərclərinin konservativ artımı fiskal dayanıqlıq istiqamətində mühüm addımdır. Fiziki və sosial infrastrukturun modernizasiyası istiqamətində əldə edilən

yüksək nəticələri nəzərə alaraq daxili fiskal konsolidasiyanın gücləndirilməsi, dövlət xərclərinin yeni inkişaf prioritetlərinə – iqtisadiyyatın diversifikasiyası, ixrac potensialının yüksəldilməsi, insan kapitalının inkişafı istiqamətlərinə yönəldilməsi vəzifəsi aktuallaşır.

Bütövlükdə, neft gəlirlərinin həcmi nəzərə alaraq inflyasiyanın monetar amillərinə koordinasiya olunmuş nəzarətin gücləndirilməsi zərurəti artır. 2011-ci ildə inflyasiya səviyyəsinə daxili tələblə yanaşı, partnyor ölkələrdə, habelə dünya ərzaq bazarlarında qiymətlərin qalxması da təsir edə bilər. Bütün bunlar növbəti ildə makroiqtisadi sabitlik hədəflərinin əsas prioritetə çevrilməsini şərtləndirir.

2.3. Pul siyasətinin hədəfləri və strateji cərchivəsi

Qlobal böhranın neqativ təsirlərinin artıq neytrallaşdığını nəzərə alaraq, növbəti ildə Mərkəzi Bank öz mandatına uyğun olaraq pul siyasətini makroiqtisadi sabitliyin təmin olunmasına yönəldəcəkdir.

Makroiqtisadi proqnozları, o cümlədən xarici iqtisadi amilləri və neft gəlirlərinin artmasını nəzərə alaraq Mərkəzi Bank 2011-ci ildə pul siyasəti qarşısında aşağıdakı hədəfləri məqsədəuyğun hesab edir:

- *İllik (12 aylıq) inflyasiyanın təkrəqəmli səviyyədə saxlanması və inflyasiyanın yüksək volatilliyinin qarşısının alınması.*

Bu hədəfin realizasiyasında digər iqtisadi qurumların da fəaliyyətinin koordinasiyası mühüm rol oynayacaqdır.

Bu hədəflərin realizasiyası üçün manatın məzənnəsinin valyuta təklifi və tələbi əsasında dəyişməsi vacib şərtlərdəndir, lakin, maliyyə sabitliyi prioritetlərini də nəzərə alaraq məzənnənin kəskin volatilliyinə yol verilməyəcəkdir. Uzunmüddətli dövrdə Mərkəzi Bank inflyasiyanın daha effektiv hədəflənməsini təmin etmək üçün çevik məzənnə rejimlərinə keçid prosesini davam etdirəcəkdir. Belə ki, dünya təcrübəsində çevik məzənnə rejimləri pul kütləsinə nəzarətin gücləndirilməsinin başlıca şərti hesab olunurlar. Bu və ya digər rejimə tədrici keçid valyuta gəlirlərinin diversifikasiya səviyyəsi, valyuta risklərini sığortalayan maliyyə alətlərinin inkişafı, dollarlaşmanın azaldılması, maliyyə bazarının dərinliyi, habelə, manatın ixrac sektorunun rəqabət qabiliyyətinə real təsir səviyyəsindən asılı olaraq mümkün olacaqdır.

Mərkəzi Bank pul siyasəti hədəflərini yerinə yetirmək üçün bazar alətlərindən çevik istifadə edəcəkdir. Faiz dəhlizinin parametrləri, o cümlədən uçot dərəcəsi inflyasiya səviyyəsi, iqtisadi tsikl və maliyyə bazarlarındakı vəziyyətdən asılı olaraq tənzimlənəcəkdir. Bank sisteminin likvidliyi əsasən qısamüddətli əməliyyatlar vasitəsilə idarə olunacaqdır. Nisbətən

uzunmüddətli yenidən maliyyələşmə əməliyyatları isə yalnız xüsusi zərurət kəsb edən hallarda tətbiq olunacaqdır. Məcburi ehtiyat normalarının tətbiqi mexanizmi daha da təkmilləşdiriləcək, normanın səviyyəsi bank sektoruna “qaynar kapital” axınının miqyasından asılı olaraq müəyyən olunacaqdır. Pul siyasəti alətlərinin makroiqtisadi effektivliyini artırmaq üçün banklararası pul bazarında aktivliyin təşviqi davam edəcəkdir.

Pul siyasətinin institusional bazasının inkişafı diqqətdə saxlanacaq, iqtisadi diaqnostika, tədqiqat və proqnozlaşdırma bazası gücləndiriləcəkdir. İqtisadi tsiklin izlənməsi sisteminin tam formalaşması, bunun üçün makroiqtisadi və mikroiqtisadi statistikanın analitik dərinliyinin təmin olunması (aidiyyatı qurumlar ilə birlikdə), “tarazlı məzənnə”nin qiymətləndirilməsi, əmlak bazarında “köpüyün” ölçülməsi, inflyasiyanın proqnozlaşdırılmasında yeni modellərin tətbiqi işləri davam etdiriləcəkdir.

Müxtəlif iqtisadi şokların dinamik tədqiqi məqsədilə yerli xüsusiyyətlər, habelə postböhran dövrünün metodoloji çağırışları nəzərə alınmaqla ümumi tarazlıq modelinin nəzəri bazasında yeni makroekonomik modelin işlənməsi nəzərdə tutulur. Bu model Mərkəzi Banka pul siyasətinin müxtəlif rejimlərində simulyasiyalar aparmağa və daha keyfiyyətli proqnozlaşdırmaya imkan verəcək.

2.4. Bank sektorunda maliyyə sabitliyi siyasəti

Postböhran çağırışlarını nəzərə alaraq 2011-ci ildə Mərkəzi Bank öz fəaliyyətini bank sektorunda maliyyə sabitliyini daha da gücləndirməyə yönəldəcəkdir. Uzunmüddətli dövrdə strateji hədəf iqtisadiyyatın diversifikasiyasında maliyyə sisteminin aktiv rolunu təmin etməkdən ibarətdir.

2011-ci ildə Mərkəzi Bankın bank sektorunda maliyyə sabitliyi siyasəti aşağıdakı hədəflərin realizasiyasına yönəldəcəkdir:

- *Kapital adekvatlığının qorunması;*
- *Optimal likvidlik səviyyəsinin saxlanması;*
- *Restrukturizasiyanın həyata keçirilməsi.*

2011-ci ildə tənzimləmə və nəzarət tədbirləri artım və dayanıqlıq arasında optimal nisbətə təminatına yönəldiləcəkdir. Postböhran dövründə bank sektorunun daha stabil və dayanıqlı artım mənbələrinə söykənməsi vacib şərtidir. Bu, başlıca olaraq, maliyyə vasitəçiliyinin sağlam və uzunmüddətli iqtisadi artıma yönəlməsi zərurətini şərtləndirir. Bunun üçün bankların resurs bazasında uzunmüddətli yığım mənbələrinin, o cümlədən kapital bazarının rolunun artırılması zəruridir.

Bank sisteminin stabil və təhlükəsiz inkişafının təmin edilməsi üçün tənzimlənmə və prudensial nəzarət çərçivəsinin yeni global çağırışlara adaptasiyası davam etdiriləcəkdir. Bu məqsədlə mikro-prudensial (institutlar üzərində fərdi nəzarət) nəzarətlə əhatə olunmuş riskləri daha effektiv tənzimləmək üçün bank nəzarəti üzrə Bazel Komitəsinin platformasında tövsiyə edilmiş yeni alətlərin istifadəsi imkanlarının qiymətləndirilməsinə başlanacaqdır. Bank tənzimlənməsi və nəzarətinin təkmilləşdirilməsi üçün makroprudensial yanaşmanın gücləndirilməsi başlıca vəzifə kimi müəyyənləşdirilmişdir.

Bank aktivləri üzrə ehtiyatlanma siyasətinin yeni kontrtsiklik fəlsəfə əsasında formalaşması son global böhrandan sonra xüsusilə aktuallaşmışdır. Ənənəvi olaraq banklar fəaliyyətlərində “protsiklik” davranışa (iqtisadi artım dinamikasının arxasınca getmək meyli) meylli olurlar ki, bu da böhran zamanı zəruri ehtiyat portfelinin olmaması ilə nəticələnir. Kontrtsiklik yanaşmanın inkişafı bankların iqtisadi artım dövründə ehtiyatlı davranışını, böhran dövründə isə daha dayanıqlı olmalarını şərtləndirəcək. Bunu nəzərə alaraq “kontrtsiklik-dinamik ehtiyatlanma” mexanizmləri tətbiq olunacaqdır.

Banklarda kapital, likvidlik və kredit risklərinin təhlükəsiz həddə idarə edilməsi üçün Mərkəzi Bank aşağıdakı tədbirlərin realizasiyasını diqqətdə saxlayacaqdır:

- Növbəti ildən “leverec” (aktivlərin artımını kapitalın artımına bağlayan alət) normativinin tətbiqi, bu normativin kapitalizasiyaya əlavə təkan verməsi;
- Bank nəzarəti tərəfindən Bazel III çərçivəsində tövsiyə edilmiş kapitalın keyfiyyət parametrlərinə dair daha konservativ yanaşmanın tətbiqi, kapitalın daha stabil mənbələr hesabına formalaşdırılması;
- Bazel III platformasında tövsiyə edilmiş qısamüddətli likvidliyinin idarə edilməsi alətlərinin tətbiqi üçün hazırlıq işlərinə başlanılması;
- Bankların maliyyə risklərinə qarşı davamlılığını artıran daxili institusional potensialın gücləndirilməsi.

Bank sektorunun restrukturizasiyası və dövlətsizləşdirilməsi, sektorda rəqabətin stimullaşdırılması əsas prioritetlərdən biri olacaqdır. Rəqabət şərtlərinin tam realizasiyası sektorun maliyyə vasitəçiliyi funksiyasının dərinləşməsi və bank-maliyyə xidmətlərinin keyfiyyətinin yüksəldilməsinin vacib amillərindən biridir. Bank sektorunun restrukturizasiyası, korporativ idarəetməyə olan keyfiyyətə yüksək tələb bazarında rəqabət mühitinin gücləndirilməsinə imkan yaradacaqdır.

Növbəti il və strateji dövrdə Mərkəzi Bank başlıca vəzifəsini makroiqtisadi və maliyyə sabitliyinin qorunmasında və bu məqsədlə pul və maliyyə sabitliyi siyasəti strategiyalarının təkmilləşməsində görür. Bu, uzunmüddətli dövrdə dayanıqlı və dinamik iqtisadi artımın başlıca şərtlərindən biridir. Dayanıqlı iqtisadi artıma nail olunmasında ölkənin ixrac potensialının tam reallaşması və diversifikasiya başlıca vasitədir. Bunun əsas şərtləri birbaşa xarici

investisiyaların həcmnin artırılması, kapital bazarının dərinləşməsi, institutların və insan kapitalının inkişafıdır.